

חבל נחלתו

ה. כלי קרטון חד פעמי שבפתיחתו את המשקה שבפנים, מותר לפותחו קורעים את סתימת הפלסטיק האוטמת בשבת.

סימן ז

שימוש באילן בשבת

שאלה

ראיתי נדנדה תלויה על עץ כאשר דרך תלייתה היא שרשרת המקיפה את הענף כמה פעמים ואליה קשור חבל הנדנדה. האם מותר לנדנד ילדים בנדנדה כזו בשבת?

תשובה

כשהענף על כך שמנדנדים עליה ילדים בשבת. שאלתי ונענתי שרוב הישוב פסק להיתר, ולדעתי יש כאן טעות בהוראה. השימוש באילן בשבת מותר בשני תנאים: מותר להשתמש רק בצדי-צדדים ולא בצדדים, ובתנאי שהאילן לא יתנועע כתוצאה מהשימוש בו. ונניח שאמנם הכבדת הנדנדה מאד קטנה כתוצאה מנדנוד הילדים, בעיקר מפני שמדובר בילדים קטנים. אולם התנאי הראשון לדעתי לא מתקיים.

השאלה היא מה המודד אם צדדים או צדי צדדים לפנינו. האם הוספת פריט נוסף לשימוש באילן היא העיקר, או שצריך שיהיה רכיב נוסף שאינו כרכיב הראשון ואין שימוש כרכיב הראשון, או כדרך ביניים אם הרכיב השני מחובר

לראשון הרי הוא בטל לגביו ונחשב לדבר אחד.

הדוגמא המובאת בשו"ע (או"ח סי' שלו סי"ג) הן יתדות התקועות בעץ ועליהן שעון סולם מע"ש. אם הסולם מושען על העץ הרי אלו צדדים האסורים מדרבנן שמא יתלוש, אולם כיון שהסולם מושען ע"ג יתדות הרי זה מותר. ונראה שאם חיבר כעין תומכים לסולם שעל ידם הוא נשען על העץ השימוש אסור. ונראה ע"כ שצריך כעין שימוש-דשימוש היינו שהשימוש עצמו באילן יהיה בצורה עקיפה כאשר השימוש עצמו הוא בצדדים והם נשענים ע"ג האילן, אבל אם השימוש של צדי הצדדים הוא בעצם ללא צורך בצדדים או שהם בטלים אליו, שוב אין צורך בהם ונחשב כמשתמש בצדדים עצמם. ולכן כאן כשם שאם היה קושר לחבל הנדנדה חבל נוסף לא היה בכך צדי צדדים, ה"ה אם משתמש בשרשרת כדי לתלות את החבל ע"ג האילן נחשב כצדדים ולא כצדי צדדים ואסור.

ואולי סמך המתיר על האמור בב"י (או"ח סי' שלו): "אבל מצאתי בארזות חיים ננץ יתד באילן או שלשלת או חבל ותלה

שימושה אך כל מלאכה שאינה בת קימא אסורה לפחות מדרבנן, כמו כותב וכדו'. לכן נלענ"ד שאם לא ישתה ישירות מהפחית אלא ימזוג את המשקה לכוס ריק אז הוא לא יקפיד על החיתוך והוצאת הלשונית תהיה מותרת.

חבל נחלתו

השוניים משמשים לאותה תכלית וכל רכיב משרת את המטרה הכללית הוא אינו נחשב לצדי צדדים אלא לצדדים בלבד. ואף אם לא נרצה להגיע להגדרה כזו, נראה שאם החלקים השונים מחוברים זה לזה ואינם רק מונחים אחד ע"ג השני הם נחשבים לצדדים ולא לצדי צדדים וע"כ אסורים לשימוש בשבת.

וכן נראה מדברי המשנה ברורה (סי' שה ס"ק סז) לגבי משתמש בבהמה: "ולא נקרא צדי צדדין מפני שהעגלה מחוברת בצדי הבהמה כיון שהוא משתמש ע"ג העגלה ודינו כמו על צדי הבהמה ממש וכנ"ל בס"ק ס"ג וגם להשתמש על דף היוצא חוץ לעגלה מאחוריה ג"כ אסור ולא מקרי צדי צדדין דהכל כלי אחד הוא".

לעומת זאת אם היו תוקעים וויס בגוף העץ ועל גביו תולים את הנדנדה נראה שהיה מותר, מפני שאין הם משמשים לדבר אחד וכמו שתולה נדנדה יכול לתלות סולם או חבל או כלכלה של פירות. וכן אין הנדנדה מחוברת לוויס.

בהם כלי מותר להשתמש בכלי משום דצידי צדדין הוא אבל אם קשר הכלי באילן אסור להשתמש בכלי כיון שהכלי נוגע באילן וכן ביתד או בשלשלת או בחבל אסור להשתמש משום צדדין עכ"ל". משמע שאם הכלי אינו נוגע באילן מותר, וע"כ כיון שהשרשרת תלויה באילן והחבל לשרשרת מותר.

וראיה להבנה הראשונה משימוש בבהמה. שכשם שנאסר שימוש אילן נאסר שימוש בבהמה (שבת קנד ע"ב) – צדדים אסורים וצדי צדדים מותרים. הדוגמא המובאת בשו"ע (שה, יח) לאיסור היא נסיעה בקרון הרתום לבהמה, והנסיעה בו נחשבת לצדדים ואסורה. וכאן לא ניתן לטעון כאורחות חיים שהרי הוא אינו נוגע בבהמה ואעפ"כ נאסר. והרי הקרון אינו מולבש ע"ג בהמה וכמה "מתווכים" בין הקרון לבהמה: רתמות ע"ג הבהמה ואליהם מחוברות רצועות הקשורות למוטות העגלה והאדם יושב בקרון או בעגלה ובכ"ז על אף כל "המתווכים" השונים אסור להשתמש משום שימוש בצדדים. ומכאן שכל זמן שהרכיבים

סימן ח

שכירת עירובין מנכרים

עד שישכור ממנו רשות שיש לו בחצר. "לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים – בין לתנא קמא בין לרבי אליעזר בן יעקב דירת עובד כוכבים לאו שמה דירה ובדין הוא שלא תאסור, אלא דגזור רבנן כדי שלא ידור ישראל עם העובד כוכבים שלא ילמד ממעשיו. ת"ק סבר אנ"ג דעכ"ר חשיד אשפיכת דמים ואסור לישראל להתיחד עמו, זמנין דמקרי ודייר ישראל עם העובד כוכבים,

הצגת השאלה

במשנה במסכת עירובין (פ"ו מ"א) נאמר: "הדר עם הנכרי בחצר או עם מי שאינו מודה בערוב הרי זה אוסר עליו דברי ר' מאיר. ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה".

מפרש רבנו עובדיה מברטנורא:

"מי שאינו מודה בעירוב – כותי. הרי זה אוסר עליו – לטלטל מביתו לחצר,